

Národní úřad
pro kybernetickou a informační bezpečnost
představuje

Vanda a Eda v Onl@jn světě

Metodické karty

Napsala Petra Sobková
Ilustrovala Inka Mazáčová

Vážení učitelé,

v rukou právě držíte metodické karty Vanda a Eda v Onlajn světě. Tato pomůcka je zaměřená na jednu malou, ale důležitou oblast práce s digitálními technologiemi - na kybernetickou bezpečnost.

Karty jsou určeny pro žáky ve věku od 5 let. Zároveň je doporučujeme pro starší žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Na kartách jsou zobrazené dvě ústřední postavy všech příběhů - dvojčata Vanda a Eda. Ty se učí pracovat s digitálními technologiemi a objevují svět Internetu. Potýkají se přitom s různými riziky, kterým musí čelit. Na vlastní kůži zjistí, co je to závislost na mobilu. Přesvědčí se, že není kamarád jako kamarád. Naučí se, jak zacházet se svými fotkami, a že k informacím na internetu je potřeba přistupovat kriticky.

Karty slouží k rozvoji diskuze o nástrahách využívání digitálních technologií a podpoře budování návyků bezpečného chování.

Jak s kartami pracovat?

Karty můžete využít dle vlastní potřeby. Záleží na Vás, zda využijete přiložených příběhů nebo vymyslíte příběhy vlastní.

Na úvod doporučujeme aktivitu žákům představit. Povídejte si s nimi o tom, jaké věci můžeme na Internetu dělat (hledat obrázky, videa, informace, hrát hry, povídat si s někým nebo třeba nakupovat).

Seznamte je s postavami příběhu (Karta 1: Představení) a následně postupujte dle pokynů na kartě. Příběhy jsou sestaveny tak, že se žáci mohou v určité části rozhodnout, jak bude příběh pokračovat. Tedy, jak by se měli Vanda nebo Eda zachovat. Jsou-li na kartě otázky, pokuste se na ně s žáky najít odpověď a případně si přečtěte, jak by příběh dopadl, kdyby se postavy rozhodly jinak. Na konci každého příběhu naleznete kartu s Ponaučením.

Přejeme mnoho zábavy a hlavně nových poznatků!

Národní úřad
pro kybernetickou
a informační bezpečnost

Karta 1: Představení

Ahoj kamarádi,

já jsem Eda a tohle je ségra Vanda. Jsme dvojčata, ale na ulici nás snadno rozeznáte. Na rozdíl od jiných dvojčat si totiž nejsme vůbec podobní. Naštěstí! Rozdílná ovšem není jen naše barva vlasů a výška, ale hlavně životní filozofie.

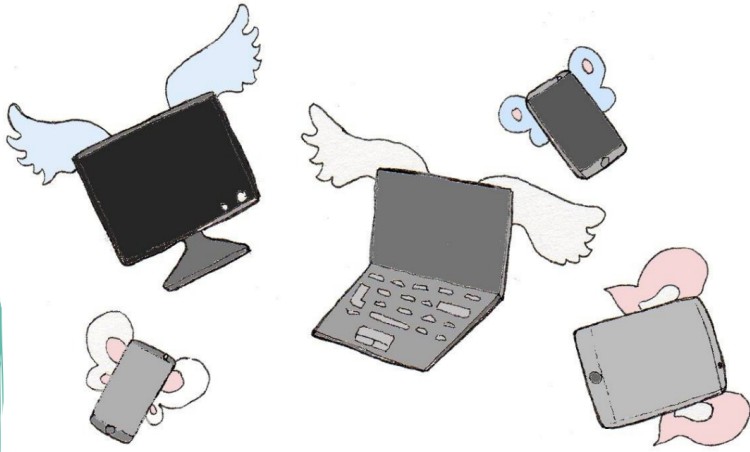
Popravdě nemám tušení, co to znamená, ale okoukal jsem to od táty, když se za mě přimlouvá u paní Třídní. Ta jen nevěřicně kroutí hlavou a opakuje: „Co z toho kluka jednou vyrostle!“ Víte, tu a tam se připletu k nějaké té lumpárně. Nikdy toho ale nelituju, sranda přeci musí být.

Vanda legraci moc nerozumí. Když mě zrovna nepoučuje, čte celé hodiny ve svých tlustých knihách. Za to si ode mě vysloužila přezdívku Nůďák.

I když se to zdá nemožné, přeci jen máme s Nůďákem něco společného. Baví nás totiž objevování Onlajn světa. Pro ty, kteří o něm ještě neslyšeli, Onlajn svět je svět ukrytý za obrazovkami mobilních telefonů, tabletů a počítačů. Je plný informací, obrázků, písniček, videí, her, ale i nebezpečí. Jistě chápete, že objevování je věc tuze náročná a nejednou si takový objevitel neví rady. A od toho jste tady vy – kamarádi.

Poslechněte si naše dobrodružství a pomozte nám správně se rozhodnout. Ale pozor! Tohle dobrodružství není pro žádné bábovky...

Pokračujte na karty Hra: [2](#), Onlajn kamarád: [9](#), Legrační fotka: [13](#) nebo Pravda a lež: [17](#) podle toho, kterému příběhu se budete s žáky věnovat.

Karta 2: Hra

Nůďák, teda Vanda, a já jsme včera slavili deváté narozeniny.

Pro mě to byly ty nejdůležitější narozeniny v životě, protože jsem dostal svůj první mobil.

Popravdě, nejdříve jsem si přál štěně, ale pak spolužák Ota Komárek dostal k Vánocům mobil a já se rozhodl, že chci taky takový. Ota Komárek, kterému všichni ve třídě přezdívají Hmyzák, je třídní machr. Vždycky má jen ty nejsuprovější věci a já teď mám stejný mobil jako on. Paráda. Hned jsem se pustil do jeho objevování.

Nebyl to jen tak obyčejný mobil, byl chytrý a uměl se připojit do Onlajn světa. Obrázky, písničky, videa, ale hlavně spousta her. Ty byly ze všeho nejlepší.

Byl jsem zrovna uprostřed závodní hry, když v tom do pokoje vtrhla Vanda. „Edo, pojd' si s námi zahrát fotbal.“

Pomozte Edovi rozhodnout se a přečtěte si, jak příběh pokračuje. Co by měl Eda udělat? Jít s Vandou a kamarády hrát fotbal, nebo hrát závodní hru na svém suprovém mobilu?

Pokračujte na karty Eda pokračuje v hraní na mobilu 3, 4, 5, 6 nebo pokračujte na kartu Eda si jde hrát s Vandou a kamarády 7.

Karta 3: Eda pokračuje v hraní na mobilu

Tohle mi snad Nůďák dělá naschvál. Zrovna teď, když je to taková legrace.

„Neruš, Vando, hraju svoji oblíbenou hru!“

Jenže Vanda pokračovala: „Koukáš do mobilu už skoro dvě hodiny.“

„Nepoučuj a běž si hrát sama!“ okřikl jsem ji.

Vanda sklopila oči a odešla smutná pryč. Chvilí mi jí bylo líto, ale Hmyzák, třídní machr, o kterém už jsem vám povídal, vždycky říká, že s holkama je jenom potíže. Pořád brečí nebo se tváří uraženě. Na správného chlapáka tyhle holčičí nesmysly neplatí.

Za chvíli jsem na Vandu i fotbal zapomněl. Podařilo se mi předjet nejrychlejšího závodníka ve hře a stal jsem se novým šampiónem.

To budou kluci ve třídě koukat, až se jim zítra pochlubím.

Příští den jsem ze školy utíkal rovnou domů, abych mohl pokračovat ve své oblíbené závodní hře. Čím jsem byl lepší, tím větší to byla výzva a tím více mě hra bavila. Nůďák seděl na posteli, četl jednu ze svých knih a nepromluvil se mnou ani slovo.

Pokračujte na kartu Eda odmlouvá mamince 4.

Karta 4: Eda odmlouvá mamince

Odpoledne za námi přišla do pokoje mamka.

„Ty ještě pořád hraješ? Už to konečně vypni a ukaž mi své domácí úkoly.“

„Žádné nemáme,“ řekl jsem rychle.

„Ale máme,“ opravila mě Vanda.

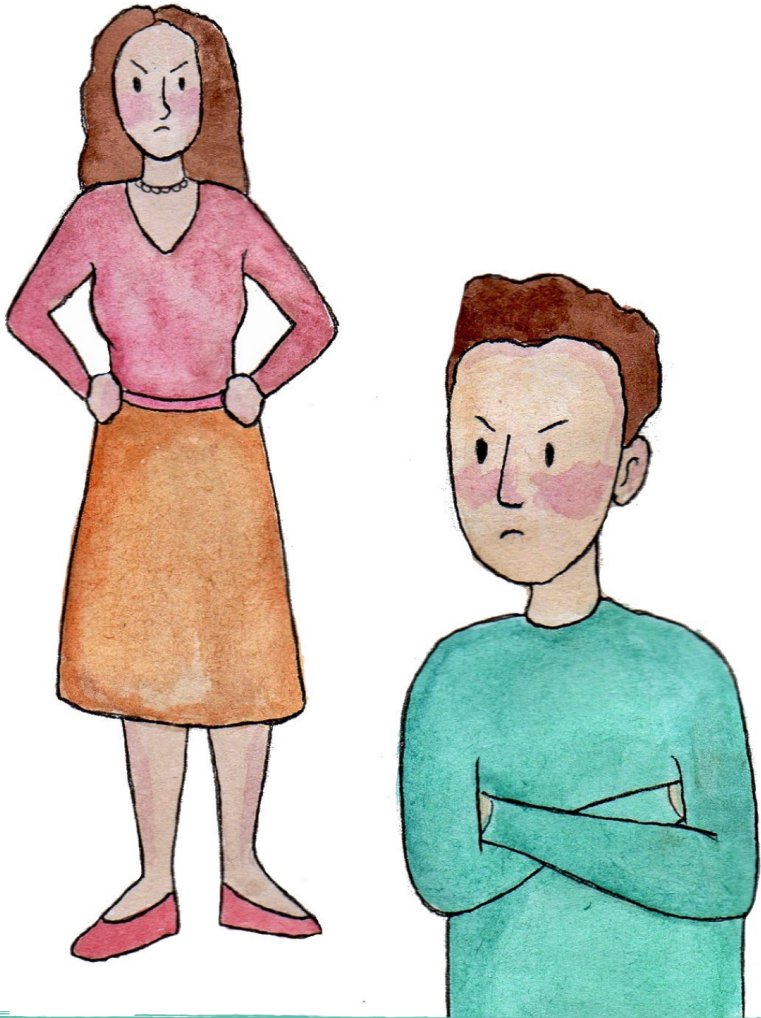
„Tak co bude s těmi úkoly?“ naléhala mamka.

„No jo pořád!“ odsekl jsem jí.

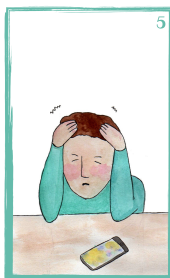
To mámu docela naštvalo, protože při odchodu z pokoje bouchla dveřmi.

Večer jsem nemohl vůbec usnout. Musel jsem pořád přemýšlet, jak bude asi pokračovat závodní hra. Pak mě to napadlo. Potichu jsem se vykradl z postele, sebral mobil ze stolu a šup s ním zpátky pod peřinu, abych nevzbudil Nůďáka. Hra byla stále napínavější. Usnul jsem až pozdě v noci.

Pokračujte na kartu Eda je unavený z hraní 5.

Karta 5: Eda je unavený z hraní

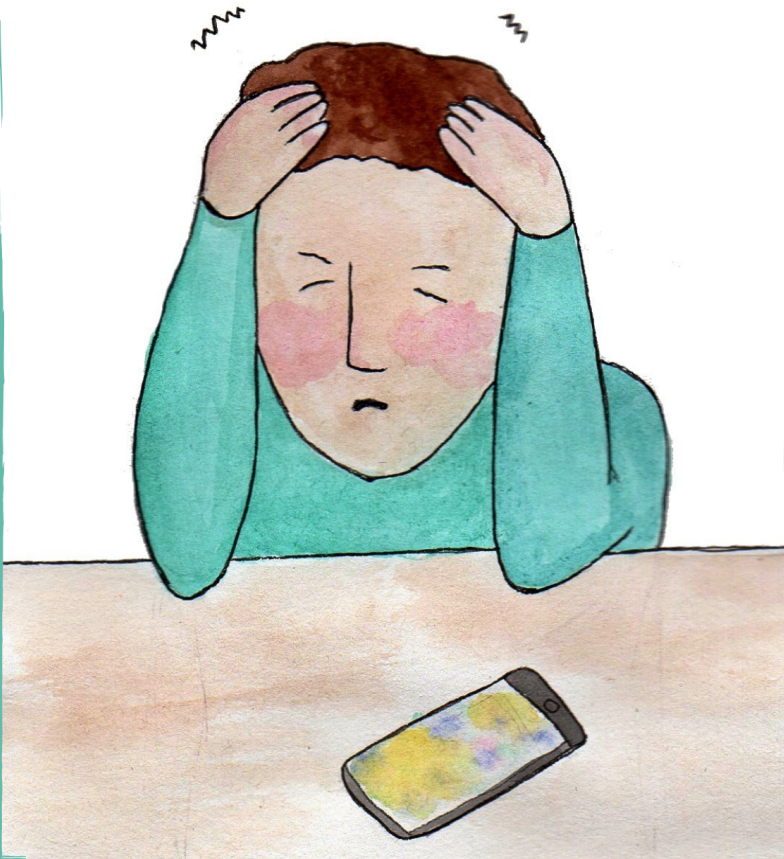

Nesnáším rána, ale tohle ráno jsem byl totálně v „kreši“. Tak říká Hmyzák chvílím, kdy je vám opravdu hrozně nebo si nevíte rady. Mně bylo hrozně. Bolela mě hlava, oči a byl jsem příšerně unavený. Chtěl jsem se ulít ze školy. Ale když jsem se přiznal, že jsem skoro celou noc hrál na mobilu, musel jsem do školy za trest.

Aby toho nebylo málo, ve škole jsem dostal poznámku za hlasité chrápání, protože jsem samou únavou usnul.

Z posledních sil jsem se loudal cestou ze školy přímo do postele a probudil se až druhý den ráno.

Pokračujte na kartu Eda nemá kamarády 6.

Karta 6: Eda nemá kamarády

Byl jsem rád, že už nejsem tak unavený, protože byl zrovna čtvrtek a každý čtvrtek chodím hrát s dětmi z naší ulice fotbal. Ze školy jsem utíkal nejkratší cestou rovnou na hřiště. Byli tam všichni mí kamarádi, ale když jsem na ně volal, dělali, že mě neslyší, a nevšímali si mě.

Vrátil jsem se domů smutný a taky trochu naštvaný.

„Co tak brzo?“ vyzvídala Vanda už ode dveří.

„Jsou to zrádci, nechtějí si se mnou hrát. Nechceš si se mnou zahrát fotbal ty?“

„Nechci,“ odsekla Vanda a pokračovala, „když jsme si s tebou chtěli hrát, neměl jsi nás čas, teď si nechceme hrát my s tebou.“

Jak se Eda choval k mamince, Vandě a kamarádům?

Jak bylo Edovi, když hrál celou noc na mobilu? Proč se tak cítil?

Jak se k Edovi chovali kamarádi a Vanda, když odložil mobil a chtěl si s nimi hrát?

Karta 7: Eda si jde hrát s Vandou a kamarády

Tohle mi snad Nůďák dělá naschvál. Zrovna teď, když je to taková legrace.

„Neruš, Vando, hraju svoji oblíbenou hru!“

Jenže Vanda pokračovala: „Koukáš do mobilu už skoro dvě hodiny.“

Podíval jsem se na hodiny. Páni, Vanda měla pravdu, hrál jsem už skoro dvě hodiny. A vůbec jsem si toho nevšiml.

„Tak jo,“ odpověděl jsem Vandě. Mobil mi přeci neuteče. Později se k nám přidaly také děti z ulice, a protože jsme měli s Vandou narozeniny, přinesly každému z nás něco dobrého.

Byly to moje nejlepší narozeniny. Měl jsem radost ze svého mobilu i fotbálku, který jsme si zahráli s kamarády. Před spaním jsem ještě potají snědl několik gumových bonbónů. No co – deváté narozeniny slavíte jen jednou.

Karta 8: Ponaučení

A tím končí první dobrodružství Edy v Onlajn světě.

Naučil se, že mobil je dobrý sluha, ale špatný pán. A co to znamená? Nejen mobil, ale také tablet nebo počítač nám slouží k práci i zábavě. Vzpomeňte si, kolik zajímavostí na mobilu dokáže Eda najít. Musíte si ale dát pozor, aby se tyto přístroje nestaly vaším pánem a nezačaly vás ovládat.

Pokud s nimi strávíte příliš mnoho času, můžete stejně jako Eda ztratit kamarády a být oškliví na lidi, které máte rádi. Nezapomeňte také chránit své zdraví. Víte přeci, jak bylo Edovi, když hrál celou noc a den na mobilu.

Karta 9: Onlajn kamarád 1. část

Domácí úkoly mají jen jedinou výhodu, a to že k některým z nich potřebujeme počítač. Občas se mi totiž podaří přemluvit Vandu, abychom si kromě úkolů užili v Onlajn světě trochu srandy. Ne vždy se ale shodneme na tom, co budeme na počítači dělat a tak se čas od času semele pořádná rvačka. Při jedné z nich se nám podařil pěkný kousek! Nechtěně jsem strčil do počítačové myšky. Klik. Na obrazovce počítače se začaly rychle míhat nejrůznější zprávy, které se podobaly novinovým inzerátům. Zprávy neustále přilétaly a zase odlétaly neznámo kam.

V jedné z nich stálo: „Hledám kamaráda, co rozumí legraci, odepíš.“

Rychle jsem na ni kliknul, aby mi nikam nezmizela. Vanda hned začala jančit: „Mně se to celé nezdá, Edo.“

„Neprud, Vando,“ odstrčil jsem ji rukou a začal psát: „Jmenuji se Eda a je mi 9 let.“

Za chvílku se ozval krátký tón a pod ním se objevila zpráva: „Ahoj Edo, kamarádi mi říkají Pepe a je mi taky devět.“

„Páni, to mám ale štěstí,“ zašklebil jsem se na Vandu a rychle odepsal Pepemu: „Jsem tady dnes poprvé a rád bych se dozvěděl, jak to tady chodí.“

Vyměnili jsme si s Pepem několik zpráv. Dozvěděl jsem se, že bydlí kousek od nás a má dva starší bráchy a psa, kterému říkají Pan Fox.

„Páni, psa jsem si vždycky přál,“ svěřil jsem se Pepemu. „Já mám jenom ségru, ale pes je podle mě mnohem lepší.“ Když si to Vanda přečetla, dostal jsem od ní další pohlevek.

„Nejspíš vůbec žádného psa nemá,“ řekla nafoukaně Vanda a zatukala si na čelo: „Nesmíš všemu hned uvěřit, Edo.“

„Prostě jen závidíš, že jsem si našel nového kamaráda! Ukážu ti, že Pepe mluví pravdu.“ Poprosil jsem Pepeho, aby nám poslal fotku Pana Foxe.

Karta 9: Onlajn kamarád 2. část

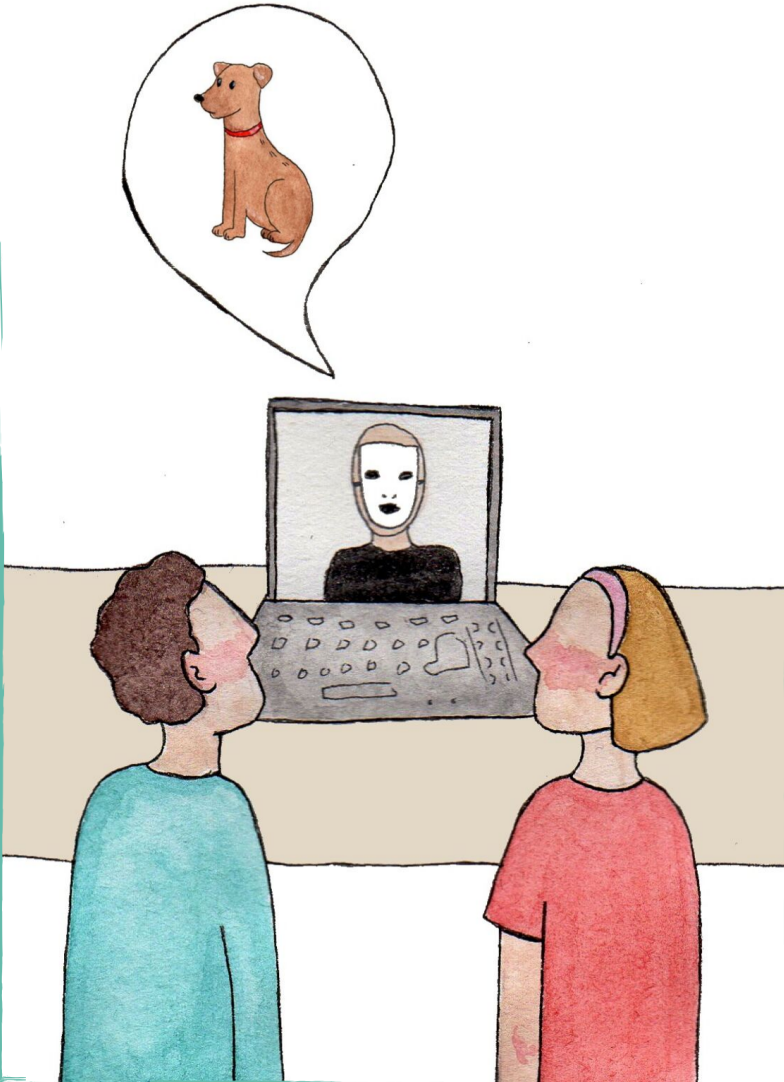

Trvalo to jen chvíli a z obrazovky počítače na nás koukal roztomilý pejsek. „Supr čupr fotka,“ napsal jsem Pepemu. Vanda jen ohrnula nos a raději už nic neříkala. Pan Fox byl opravdu moc hezký a Vandě se líbil, i když se tvářila, že ji to nezajímá.

Ještě ten den dostal Pepe skvělý nápad: „Nechcete si se mnou a Panem Foxem zítra vyrazit na zmrzlinu?“

Pomozte Edovi a Vandě rozhodnout se a přečtěte si, jak příběh pokračuje. Měly by jít děti na zmrzlinu se svým novým kamarádem Pepem a jeho pejskem Panem Foxem, kterého poznali v Onlajn světě?

Pokračujte na kartu Eda a Vanda jdou na schůzku 10, nebo pokračujte na kartu Eda a Vanda řeknou o svém kamarádovi rodičům 11.

Karta 10: Eda a Vanda jdou na schůzku 1. část

„Procházka v parku nemůže nikomu ublížit,“ rozhodla Vanda a dodala, „je tam mnoho lidí, určitě budeme v bezpečí.“ Sraz byl ve čtyři hodiny u velkého dubu.

Stáli jsme tam už pěknou chvíli, když se v kapse od kalhot ozvalo hlasité cink. Na mobilu mi právě přistála zpráva od Pepeho: „Pan Fox se ztratil, když jsme procházeli kolem starého nádraží. Potřebuji vaši pomoc!“

„Musíme pomoci kamarádovi!“ řekl jsem rozhodně. Vanda mě ale zastavila. „Rodiče nám přeci zakázali tam chodit!“

„Jak by bylo tobě, kdyby se ti ztratil tvůj pejsek?“ zeptal jsem se Vandy.

„Už jsem se rozhodl, pomůžu Pepemu.“

„Tak počkej,“ řekla Vanda, „půjdu s tebou, ale vůbec se mi to nelíbí.“

Za chvíli jsme dorazili ke starému nádraží. Dnes tam nebyla ani noha, dokonce ani Pepe.

„Určitě hledá Pana Foxe uvnitř,“ napadlo mě.

„Já se bojím, Edo.“

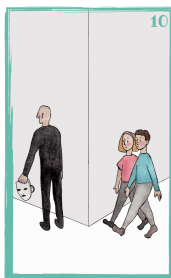
„Nebud' poseroutka, Vando. Přeci nevěříš na strašidla.“ Opatrně jsme vešli dovnitř.

„Pane Foxi?“ zavolal jsem a zapískal. Ozvala se jen moje ozvěna. Musím přiznat, že uvnitř už jsem nebyl takový hrdina, ale před Vandou jsem nemohl nic říct.

„Pane Foxi? Pepe?“ zavolala tenkým hláskem Vanda.

Procházeli jsme postupně chodbou, která byla stále temnější. Najednou jsem ve stínu uviděl postavu muže. Nemohl to být Pan Fox ani Pepe. Muž měl černé oblečení, ze kterého vyčuhovala jen plešatá hlava. Hned jak nás uslyšel, otočil se a klidným hlasem na nás promluvil: „Ty budeš Eda a tohle je jistě tvoje sestřička Vanda.“ Do široka se usmál a v puse mu chyběly snad všechny zuby. „Překvapení,“ řekl zlomyslně.

Karta 10: Eda a Vanda jdou na schůzku 2. část

„Utíkej!“ zakřičela Vanda a tak jsme se dali na útěk. Nestihli jsme se přitom ani ohlédnout.

„Tohle dobrodružství bylo jen o vlásek,“ řekla celá zadýchaná Vanda. Nemohl jsem popadnout dech, ale na jednu větu jsem se přeci ještě zmohl: „Já už nikdy o žádném Onlajn kamarádovi nechci ani slyšet!“

Jak vypadal Pepe? Byl to malý kluk jako Eda?

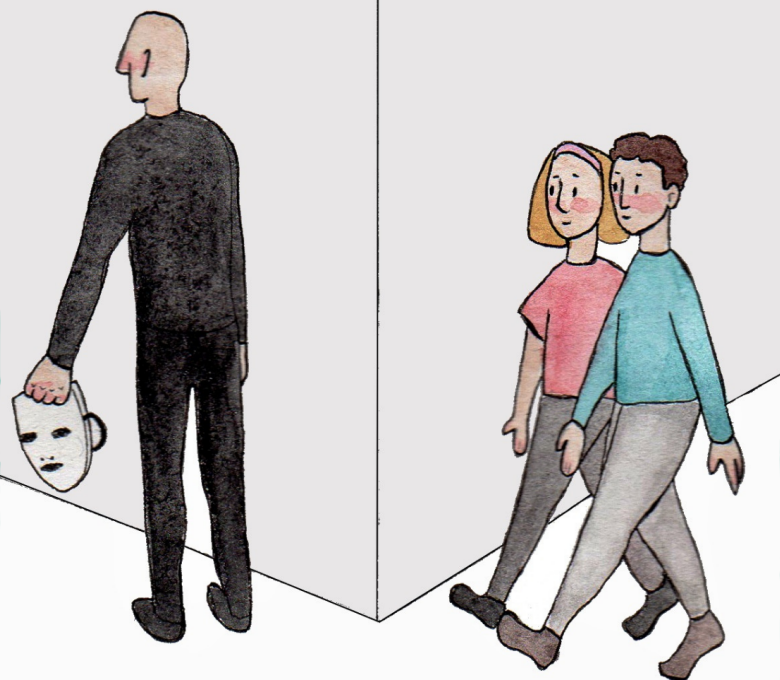
Kde se měli s Pepem sejít?

Čekal na ně Pepe v parku, jak se domluvili?

Jakou lest na ně použil? Jak to, že měl Pepe fotku pejska?

Jak k ní mohl přijít? (o: ukradl ji jinému člověku v Onlajn světě)

Karta 11: Eda a Vanda řeknou o svém kamarádovi rodičům

Jen co si to Vanda přečetla, začala sýčkovat: „Přeci bys nešel na schůzku s cizím člověkem.“

„Není cizí, je to můj kamarád a navíc nám poslal svoji fotku, já mu věřím,“ bránil jsem se.

„Ty taky uvěříš všemu, Edo! Říkal, že bydlí kousek od nás. Ale do školy s námi nechodí. Co když tu fotku někde ukradl.“

„Nehraj si na detektiva, Vando.“

„Ať se ti to líbí nebo ne, řeknu o schůzce rodičům,“ pronesla rozhodně Vanda.

„Neřekneš.“

„Řeknu.“ A tak se semlela další rvačka. Najednou se v pokoji objevila mamka. „Co se tady děje?“ zeptala se přísně.

Vanda jí všechno vyklopila. O mém novém kamarádovi, Panu Foxovi i naší schůzce v parku. Myslel jsem, že se na nás bude zlobit, tedy hlavně na mě. Ale naopak. Maminka nás pochválila, že jsme jí o schůzce řekli. Dohodli jsme se, že napíšeme Pepemu společně a máma s tátou nás na schůzku doprovodí.

A co se nestalo. Pepe na schůzku nikdy nedorazil a také už nám nikdy nenapsal. Nejspíše se zalekl maminky a tatínka, protože nebyl tím, za koho se vydával.

„Nejvíce se mi bude stýskat po Panu Foxovi, i když nejspíš žádný neexistuje,“ postěžoval jsem si. To jsem ještě netušil, kamarádi, jaké překvapení na mě bude čekat pod vánočním stromečkem.

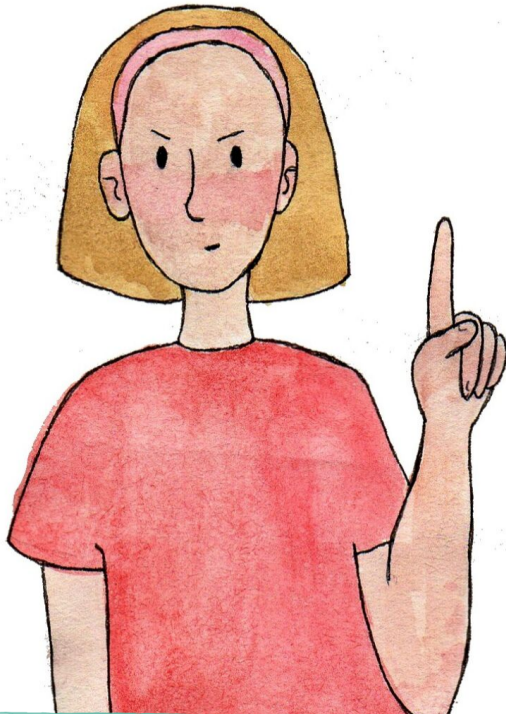
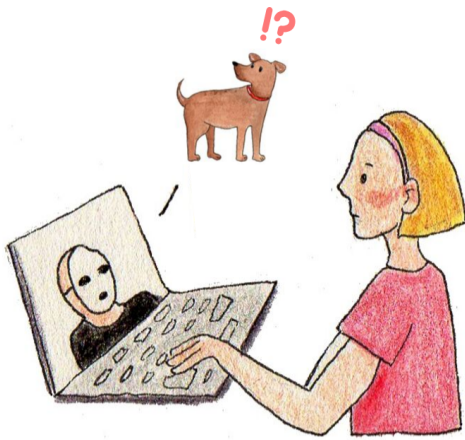

Karta 12: Ponaučení

A tím končí druhé dobrodružství Vandy a Edy v Onlajn světě.

Naučili se, že méně je někdy více. A co to znamená? Není důležité mít hodně kamarádů, ale kamarády, které opravdu znáte. V Onlajn světě je mnoho lidí, kteří se vydávají za někoho jiného, aby se k vám dostali blíže. Umí být přátelští, vyslechnou vás, někdy dokonce pomohou, ale ve skutečnosti vám chtějí ublížit. Vzpomeňte si na pohádku o neposlušných kůzlátkách. Vlk se také vydával za maminku, aby mu kůzlátka otevřela. Raději se s cizími lidmi v Onlajn světě vůbec ne bavte, nikdy nevíte, který z nich je převlečený vlk.

Karta 13: Legrační fotka

Červen je mým nejoblíbenějším měsícem ve škole. Jezdíme s paní Třídní na výlety a skoro vůbec se neučíme. Měsíc, kdy konečně není ve škole nuda. A já musel zůstat doma. Vanda totiž dostala neštovice.

Je to nemoc, při které jste puntíkování od hlavy až k patě, takže vypadáte jako hrnek na Granko. Paní doktorka si nás skrz své tlusté brýle prohlédla a řekla, že co nevidět budu stejně puntíkováný jako Vanda. Proto bude lepší, když těch pár dní zůstanu doma.

Jindy by to asi bodlo, protože bych se ulil ze školy. Teď se mi to ale vůbec nehodilo.

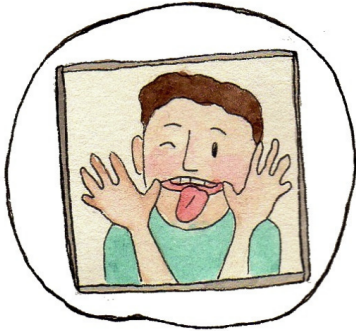
Vanda si ve volném čase jako vždy četla a já se příšerně nudil. Co taky jiného dělat doma, když nemůžete ven za kamarády? Přemýšlel jsem, co asi zrovna dělají.

Najednou se odněkud z pokoje ozvalo hlasité cink, při kterém se zatřásl celý mobil. No jo, můj mobil, úplně bych na něj zapomněl. Právě na něm přistála zpráva od Vildy, mého nejlepšího kamaráda.

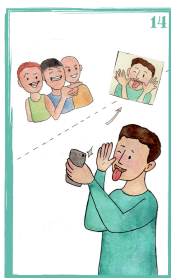
Psal, že byli včera na výletě a také o tom, jak dnes v hodině tělocviku rozbil Hmyzák brýle paní Třídní, takže musel zůstat po škole. Aby mě trochu rozveslil, poslal mi obrázek vysmátého klauna, kterého nakreslil při hodině kreslení. Chtěl jsem mu taky něco poslat, ale kreslit moc neumím. Pak mě něco napadlo. Vyfotím se mobilem při tom, jak dělám legrační obličej, a pošlu to Vildovi. To ho určitě pobaví.

Pomozte Edovi rozhodnout se a přečtěte si, jak příběh pokračuje. Má Eda poslat svoji legrační fotku spolužákovi?

Pokračujte na kartu Eda pošle fotku 14, nebo pokračujte na kartu Eda nepošle fotku 15.

Karta 14: Eda pošle fotku

Každá neplecha si žádá přípravu. Proto jsem se na sebe asi hodinu šklebil do zrcadla. Konečně k něčemu posloužilo.

Jdeme na to! Udělat fotku nebylo vůbec jednoduché, ale povedlo se. Měl jsem vypláznutý jazyk a ještě se mi podařilo jedním okem mrknout. Vypadal jsem opravdu legračně. Klik a fotka už svištěla k Vildovi. „Dobrá práce,“ musel jsem pochválit sám sebe.

Uběhlo několik dní a já se konečně mohl vrátit do školy. Když jsem vešel do třídy, všechny děti se začaly smát a ukazovaly si na mě prstem. Rychle jsem se posadil k Vildovi a nechápavě se ho zeptal, proč se mi všichni smějí.

„Víš, Edo, za to může tvoje fotka, kterou jsi mi poslal. Chtěl jsem, aby se pobavili i ostatní, a tak jsem ji všem ukázal. Jenže pak ji Hmyzák ukázal páťákům a ti si z ní začali utahovat. A protože je Hmyzák v jejich partě, začal si z tebe utahovat taky a dokonce přesvědčil skoro celou třídu, aby se přidala.“

Nevěděl jsem, co mám dělat. Fotku už jsem vzít zpátky nemohl a navíc se rychlostí rakety dostala také do jiných tříd. Kde si z ní všichni dělali legraci, která se mi ale vůbec nelíbila.

Trvalo ještě hodně dlouho, než se na ni zapomnělo. Já měl kvůli tomu zkažený nejen poslední měsíc školního roku, ale i celé prázdniny.

Co se stalo, když Eda poslal svoji fotku?

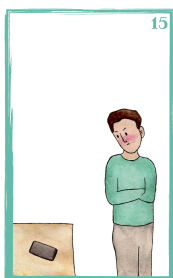
Mysleli si jeho kamarádi, že je fotka legrační?

Jak bylo Edovi, když se mu všichni smějí?

Karta 15: Eda nepoše fotku

Každá neplecha si žádá přípravu. Proto jsem se na sebe asi hodinu šklebil do zrcadla. Konečně k něčemu posloužilo.

Jdeme na to! Udělat fotku nebylo vůbec jednoduché, ale povedlo se. Měl jsem vypláznutý jazyk a ještě se mi podařilo jedním okem mrknout. Vypadal jsem opravdu legračně, ale i trochu hloupě. Pak jsem si na něco vzpomněl.

Co když ji Vilda ukáže Elišce. Eliška je holka z vedlejší třídy, která se líbí všem klukům.

Loni si mě všimla, když jsem na ni na škole v přírodě hodil pavouka. Mně to přišlo legrační, ale ona se nesmála. Holky vůbec nerozumí srandě. Přemýšlel jsem, co by asi řekla na moji fotku. Po příhodě s pavoukem bych si to u ní nerad rozházel.

Nakonec jsem se rozhodl, že si fotku nechám pro sebe. Najednou už mi nepřišla tak legrační a za kamarádství s Eliškou rozhodně nestála.

Karta 16: Ponaučení

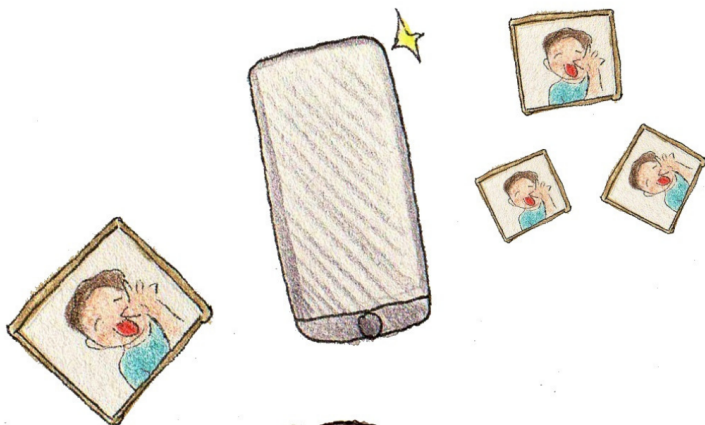
A tím končí třetí dobrodružství Edy v Onlajn světě.

Naučil se, že ze všeho nejdůležitější je v Onlajn světě pravidlo „Dvakrát měř, jednou řež.“

A co to znamená? Dříve než komukoliv dalšímu pošlu nějakou fotku, video nebo zprávu, dobře si to promyslím.

Nejsou to jen cizí lidé, kdo nám v Onlajn světě může ublížit. Vzpomeňte si na Edu a jeho kamarády. Eda chtěl jen legraci, ale nakonec byl smutný, protože si z něj kamarádi utahovali.

Některé fotky prostě v Onlajn světě nemají co dělat!

Karta 17: Pravda a lež 1. část

První školní den bývá bláznivec. Proto jsme vešli s Vandou do třídy až se zvoněním. Bylo tady nezvyklé ticho. Všichni pokukovali směrem k tabuli, kde stála paní Třídní s nějakou holkou. Byla úplně jiná než ostatní děti. Její tvář byla mnohem tmavší než ta naše, i vlasy měla docela jiné. Dokonce byla vyšší než Hmyzák a to je co říct, protože ten je ve třídě nejvyšší.

„Milé děti,“ začala paní Třídní, „ráda bych vám představila vaši novou spolužačku. Jmenuje se Lingaire a přijela za námi z Afriky. Rodiče Lin pracují jako vědci, a protože budou nyní půl roku žít na moři a zkoumat život žraloků, rozhodla se Lin, že navštíví svoji babičku. Abyste věděli, děti, maminka Lin pochází z Česka, proto Lin rozumí naší řeči a může chodit s vámi do školy.“

Skoro celý den vyprávěla Lin příběhy, které zažila na cestách s rodiči. Byly plné dobrodružství, legrace a zážitků, stejně jako Lin. Každý s ní chtěl hned kamarádit a Zorka, nejlepší kamarádka Vandy, nabídla Lin, aby s ní seděla v lavici. To Vandu rozzlobilo, protože si se Zorkou před prázdninami slíbily, že budou sedět společně.

Jen co jsme přišli ze školy domů, sedla si Vanda k počítači a uraženě pronesla: „To by mě zajímalo, co na Lin všichni vidí? Mně zase tak super nepřijde!“

Karta 17: Pravda a lež 2. část

Místo knihy si tentokrát vzala Vanda počítač. Za nedlouho už počítač hlasitě funěl, to když Vanda hledala v Onlajn světě jméno Lingaire. Během chvíle se ukázala spousta obrázků, videí a informací. Stálo v nich, že Lingaire je africké jméno, které znamená princezna (to Nůďáka příliš nepotěšilo). Vanda si prohlížela obrázky dětí podobných Lin, až narazila na zvláštní obrázek. Byla na něm holčička podobná Lin a vedle ní bylo napsáno, že všichni lidé z Afriky jsou špatní, zlí a hloupí a že Afrika je místo, kam patří, aby nemohli jiným lidem ubližovat. Vandě z toho šla hlava kolem. Lin přeci byla hodná a chytrá. Pak si ale vzpomněla na školu, a jak jí Lin vyfoukla místo vedle Zorky. Možná na tom něco bude, zamyslela se...

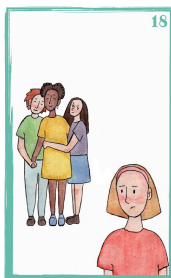
Příští den o přestávce přišla za Vandou Lin a nabídla jí, aby byly kamarádky.

Pomozte Vandě se rozhodnout a přečtěte si, jak příběh pokračuje. Má se kamarádit s Lin, o které si přečetla tolik špatných věcí v Onlajn světě?

Pokračujte na kartu Vanda se nechce kamarádit s Lin **18**, nebo pokračujte na kartu Vanda se s Lin skamarádí **19**.

Karta 18: Vanda se nechce kamarádit s Lin

Než stačila Vanda odpovědět, ozvala se Zorka. „Lin, přijdeš na moji narozeninovou oslavu? Už jsem pozvala všechny a ty tam určitě nesmíš chybět.“ Vanda zuřila zlostí, nikdo ji totiž na narozeninovou oslavu nepozval. Zlověstně na Lin přimhouřila oči a začala křičet: „Jsi stejně hloupá a zlá jako všichni lidé z Afriky. Bylo by lepší, kdybys tam zůstala. Mezi nás nepatříš.“

Celá třída utichla, protože to bylo vůbec poprvé, kdy někdo slyšel Vandu křičet. Lin se rozplakala a utekla ze třídy. Ve dveřích málem srazila paní Třídní, která celý rozhovor slyšela a velmi se na Vandu zlobila.

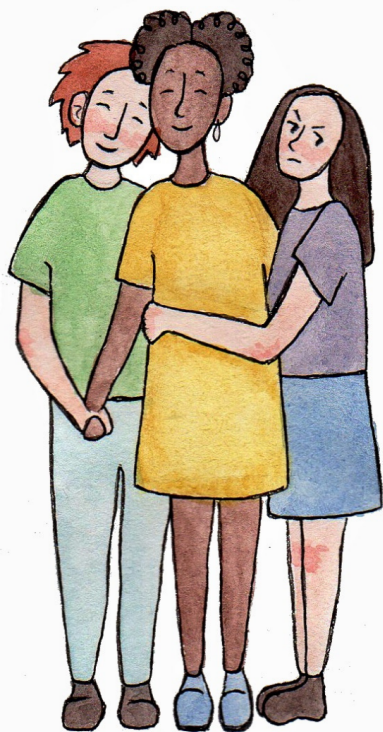
Tentokrát se táta musel ve škole přimlouvav za Vandu. Slíbil, že jí s maminkou pořádně vyhubují. Vanda nesměla za trest na počítač a musela se před celou třídou omluvit Lin za své nespravedlivé chování. Trvalo ještě hodně dlouho, než Zorka a ostatní kamarádky Vandě odpustily.

Proč se nechtěla Vanda kamarádit s Lin?

Jak se zachovala Vanda k Lin?

Co na chování Vandy řekla paní Třídní a maminka s tatínkem?

Karta 19: Vanda se s Lin skamarádí

Než stačila Vanda odpovědět, ozvala se Zorka. „Lin, přijdeš na moji narozeninovou oslavu? Už jsem pozvala všechny a ty tam určitě nesmíš chybět.“ Vanda zuřila zlostí, ji totiž nikdo na narozeninovou oslavu nepozval. Cítila, jak v ní roste vztek. Už už chtěla Lin říct, jak strašně se na ni zlobí za to, že ji Zorka nepozvala na svoji oslavu, když v tom si vzpomněla na slova maminky:

Když ti vztekem zrudnou tváře,
zakřič zlobu do polštáře.
Nemáš polštář po ruce?
Nadechni se hluboce.
Kyslík, milý hošánku,
budí rozum ze spánku.

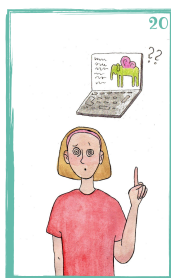
Vanda se několikrát hluboce nadechla a cítila, jak ji zlost pomalu opouští. Svěřila se Lin, že se na ni zlobí, protože od chvíle, kdy přišla do třídy, chce každý kamarádit jen s ní a Zorka ji dokonce zapomněla pozvat na svoji oslavu. Lin moc mrzelo, co se stalo, a společně zašly za Zorkou. Zorka se Vandě omluvila za své chování a opět se z nich staly kamarádky. Vanda by se ráda kamarádila také s Lin, ale stále nemohla zapomenout na to, co o lidech z Afriky četla v Onlajn světě. Proto se rozhodla říct o tom paní Třídni.

„Je přirozené mít strach z něčeho, co neznáme,“ řekla paní Třidní a pokračovala, „nesmíme ale věřit všemu, co někdo jiný řekne nebo napíše. Na světě je mnoho lidí, kteří chtějí druhým škodit a ubližovat a takové lidi najdeme i v Onlajn světě. A právě tihle lidé napsali, že všichni Afričané jsou špatní. Ty ses, Vando, na vlastní kůži přesvědčila, že Lin taková není, i když se v Africe narodila.“ Vanda v tom konečně měla jasno.

Vanda, Lin a Zorka se brzy potom staly nejlepšími kamarádkami. Od té doby, co se Lin vrátila za rodiči do Afriky, si spolu dopisují. Co my víme, třeba se jednou za Lin vypravíme do Afriky a já konečně na vlastní oči uvidím živého žraloka.

Karta 20: Ponaučení

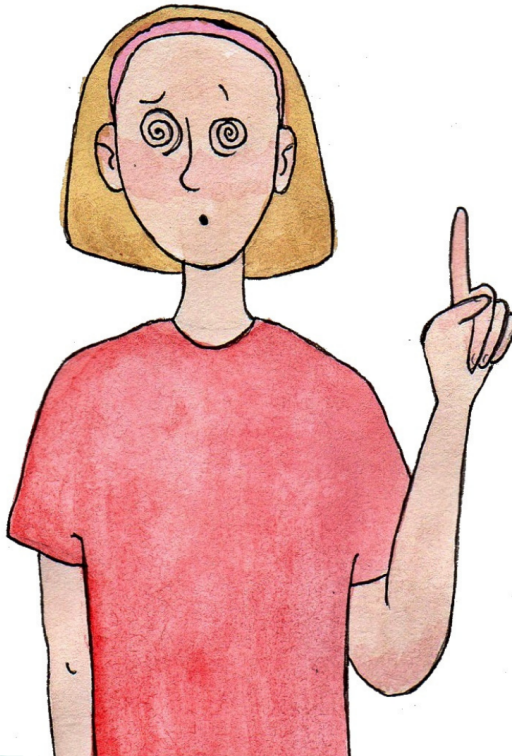
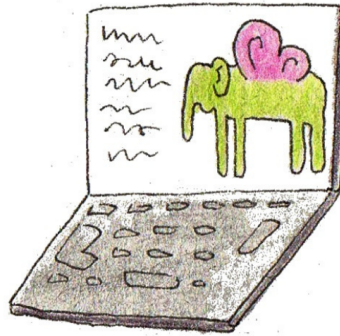

A tím končí čtvrté dobrodružství Vandy v Onlajn světě. Naučila se další důležité pravidlo „Důvěřuj, ale prověřuj.“

A co to znamená? Onlajn svět je plný obrázků, videí a informací.

Ale pozor! Ne všechny jsou pravdivé. Přidávají je tam lidé, kteří chtějí druhým škodit. Věří, že se na tyto lži nachytají další a pomohou je rozšiřovat.

Až se vydáte do Onlajn světa, buďte bdělí a nevěřte všemu, co uvidíte. Jinak se napálíte jako Vanda. Když si nebudete vědět rady, požádejte o pomoc nějakého dospěláka - maminku, tatínka, paní učitelku nebo pana učitele.

Národní úřad
pro kybernetickou
a informační bezpečnost

Vanda a Eda v Onlajn světě Metodické karty

Národní úřad pro kybernetickou
a informační bezpečnost
Mučednická 1125/31
616 00 Brno - Žabovřesky

Napsala: Petra Sobková
Ilustrovala: Inka Mazáčová
Jazyková korektura: Nella Mazáčová

